

Beleidsuitgangspunten met routekaart naar Energieke Inclusieve Stad (REIS)

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Harderwijk;

gelet op de Omgevingsvisie gemeente Harderwijk 2040, waarin onder meer is aangegeven dat de gemeente Harderwijk de landelijke tussendoelstellingen volgt om in 2050 klimaatneutraal te zijn en gelet op artikel 160 van de Gemeentewet, waarin onder meer is bepaald dat het college bevoegd is het dagelijks bestuur van de gemeente te voeren en te besluiten omtrent privaatrechtelijke rechtshandelingen;

besluit vast te stellen de navolgende

Beleidsuitgangspunten met routekaart naar Energieke Inclusieve Stad (REIS).

1. Inleiding

Aanleiding

We zien als gemeente dat lokale initiatieven een steeds actievere rol innemen in de energietransitie. Gezien de bestaande samenwerking en overlappende duurzaamheidsdoelen rondom een inclusieve energietransitie zijn gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van lokale initiatieven en de gemeente Harderwijk hoe de samenwerking mogelijk verder kan worden uitgebreid. Er is gesproken met vertegenwoordigers van lokale initiatieven welke de belangen behartigen voor zowel inwoners als bedrijven. Dit heeft tot de constatering geleid dat het toegevoegde waarde heeft om nog intensiever te gaan samenwerken met lokale initiatieven. Vanuit de gemeente is daarom een visie opgesteld hoe op basis van samenwerking met maatschappelijke partijen gewerkt kan worden aan een inclusieve energietransitie.

Voor deze samenwerking stellen we dit beleidsuitgangspunt met een routekaart naar een Energieke en Inclusieve Stad op. Er wordt uitvoering gegeven aan de samenwerking door middel van een samenwerkingsconvenant.

2. Kader: welke ontwikkelingen zien we met betrekking tot energie en inclusie?

Er zijn vele ontwikkelingen op het gebied van de energietransitie en inclusie. In dit hoofdstuk beschrijven we deze om de samenwerking in de juiste context te zetten.

2.1 Ontwikkelingen energiebeleid vanuit het brede perspectief naar lokaal niveau

Internationaal

We ervaren steeds meer hoe internationaal de energiemarkt is en dat we daardoor meer afhankelijk worden van geopolitiek. Bijvoorbeeld door de oorlog in Oekraïne willen we geen aardgas en olie meer uit Rusland. Dit is alleen vanwege de afhankelijkheid van gas en olie niet snel geregeld.

Europees

De Europese Unie heeft de doelstellingen voor reductie van broeikasgassen aangescherpt om het doel, de maximale opwarming van de aarde tot 1,5 graden te beperken, uit het Klimaatakkoord van Parijs te halen.

Nationaal

Niet alleen de Europese doelstelling is aangescherpt maar ook de landelijke doelstelling. Waarbij wordt ingezet op 60% reductie om zeker te zijn dat de doelstelling van 55% wordt gehaald. Hiervoor worden onder andere meer windmolens op zee gerealiseerd en subsidies beschikbaar gesteld voor het isoleren van woningen en de aanschaf van elektrische auto's.

Daar tegenover staat dat we tegen de grenzen van het elektriciteitsnet aan zitten. Uitbreidingen van elektriciteitsaansluitingen zijn niet meer mogelijk. Dit remt niet alleen de bouw van nieuwe bedrijfspanden of woonwijken maar ook de overstap van fossiele brandstoffen naar duurzame bronnen.

Vanuit de maatschappij zie je ook verschillende ontwikkelingen. Inwoners willen meer invloed op of transparantie van energiebedrijven. Daarbij ook niet afhankelijk zijn van private belangen. Daarnaast wordt de kloof tussen arm en rijk groter. Niet iedereen kan meedoen aan de energietransitie.

Op het moment wordt ook de Energiewet aangepast, waarbij het mogelijk wordt om op lokaal niveau energie te delen tussen kleinverbruikers en energiehub op industrieterreinen. Deze local for local

principes bieden mogelijkheden voor energiegemeenschappen waarin inwoners en bedrijven een eerlijke prijs voor energie betalen en een rol kunnen spelen in problemen rondom netcongestie. Daarnaast wordt ook een nieuwe Warmtewet gemaakt. Deze heeft voornamelijk aanpassingen op het gebied van warmtenetten. Hierin wordt vastgelegd dat minimaal 51% in publieke handen moet zijn.

Regionaal

De gemeenten van de Noord-Veluwe hebben een regionale energiestrategie in 2021 opgesteld en vastgesteld. Hierin staat het bod, de hoeveelheid duurzame elektriciteit die de regio opwekt in 2030, dat vanuit de regio is gedaan. Uit deze analyse komt ook naar voren dat de regio niet 100% zelf in eigen energie kan voorzien. Dit komt door de beperkt beschikbare ruimte en de vele natuur in de regio.

Lokaal energiebeleid

De gemeente Harderwijk heeft een duurzaamheidsvisie met daarin het energietransitiebeleid gebaseerd op het in 2013 vastgestelde Energieke Stad beleid. In 2024 is de duurzaamheidsvisie en energietransitiebeleid opgenomen in de omgevingsvisie, waarbij is aangegeven dat gemeente Harderwijk de landelijke tussendoelstellingen volgt om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Hiervoor vindt een herijking plaats hoe deze tussendoelstellingen behaald kunnen worden. Dit wordt vanaf 2025 verder uitgewerkt in een energieprogramma. Op dit onderwerp toont de gemeente zelf ook ondernemerschap en is vooruitstrevend zoals duidelijk te zien is bij de ontwikkeling van het warmtenet Waterfront en de planvorming met betrekking tot windmolens Lorentz.

In 2025 stellen we een energieprogramma op. Dit is een verbreding van het wettelijk verplichte warmteprogramma. Voordat het energieprogramma kan worden opgesteld, worden halverwege 2025 de kaders voor het programma vastgesteld. Deze beleidsuitgangspunten met de routekaart worden onderdeel van de kaders en het energieprogramma.

Daarnaast zijn er twee lokale partijen in de gemeente Harderwijk steeds actiever op het gebied van de energietransitie. Dit betreft energiecoöperatie Endura en de Bedrijvenkring Harderwijk. Endura is opgericht in november 2016 en heeft ondertussen meer dan 400 leden en 5 gerealiseerde zonneparken. De gemeente en Endura werken ook al een aantal jaar samen. Bedrijvenkring Harderwijk is de collectieve belangenbehartiger van bedrijven en bedrijfslocaties in de gemeente Harderwijk. De afgelopen jaren heeft Bedrijvenkring Harderwijk met verschillende projecten meegewerkt aan de energietransitie in Harderwijk met bijvoorbeeld de pilot voor een Smart Energy Hub op een bedrijventerrein.

De samenwerking vanuit de gemeente met dit type partijen wordt steeds belangrijker om actief uitvoering te geven aan de energietransitie binnen de gemeente.

2.2 Ontwikkelingen op het gebied van een inclusieve samenleving

Zoals alle gemeenten zijn we ook in Harderwijk bezig met het vergroten van inclusie: ervoor zorgen dat alle inwoners gelijke kansen hebben om mee te doen, mee te praten en mee te sturen aan de samenleving. Bij inclusie wordt vaak gedacht aan inwoners die een fysieke, psychische of verstandelijke beperking hebben. Maar het is veel breder: het gaat ook om inwoners die te maken hebben met vooroordelen (zich niet welkom voelen bij organisaties en activiteiten), de vaardigheden missen (denk aan laaggeletterdheid, digitale vaardigheden etc.) of simpelweg de middelen niet hebben om mee te doen. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) schat dat ruim 15% van de bevolking steeds meer achterblijft op de rest. Ook bij duurzaamheid spelen inclusie-vraagstukken. Denk aan energiearmoede, de kloof tussen huizenbezitters en niet-huizenbezitters, duurzaam gedrag uit gebrek aan middelen (geen vlieg-vakanties, noodgedwongen tweedehands spullen). De gemeente Harderwijk wil de energietransitie inclusiever maken. Het helpt om samen te werken met lokale partijen. Denk hierbij aan lokale partijen die achter de voordeur van bewoners kunnen komen om zo de bewoners die achterblijven te kunnen bereiken en betrekken. Of partijen die energiedeelconcepten ontwikkelen waarbij voldoende en betaalbare energie voor inwoners en bedrijven in Harderwijk beschikbaar wordt.

3. Visie op lokale inclusieve energietransitie: samenwerking met maatschappelijke partners

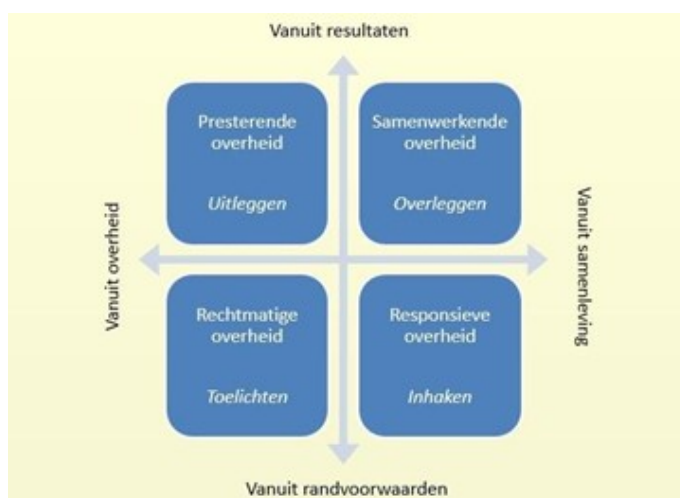
Door enerzijds meer sturing op regionaal niveau en een actievere rol van lokale initiatieven is het van belang dat de gemeente Harderwijk bepaalt hoe zij de energietransitie op een inclusieve manier vormgeeft en zich positioneert in dit nieuwe speelveld.

Er zijn verschillende rollen die de gemeente kan aannemen, dit is weergegeven in figuur 1. De visie van de gemeente Harderwijk is dat zij een samenwerkende overheid is. Hierbij staan een aantal dingen centraal:

1. *Het principe staat centraal dat beleidsdoelen vaak worden bereikt in de samenwerking met anderen.* Bij een samenwerkende overheid is het van belang om resultaten van beleidsdoelen te halen.

Om dit te behalen staat de overheid er niet alleen voor: zij zoekt samenwerkingen vanuit de samenleving. De gemeente Harderwijk erkent dat andere partijen in Harderwijk veel kunnen bieden, denk hierbij aan vrijwilligers, lokale kennis, netwerk en draagvlak. Gezien de vele uitdagingen en ontwikkelingen op diverse terreinen is samenwerking noodzakelijk om tot concrete implementatie van oplossingen te komen.

2. *De overheid werkt samen met anderen die gelijksoortige belangen en ambities hebben. Dit wordt vaak vastgelegd in convenanten, akkoorden, of publiek-private samenwerkingsovereenkomsten.* De gemeente Harderwijk wil de samenwerking versterken met lokale partijen bij overlap van ambities. Door intensivering van de samenwerking kunnen de partijen elkaar versterken. Om dit vorm te geven wordt de samenwerking vastgelegd in afspraken. Dit wordt vastgelegd in een samenwerkingsconvenant. Lokale partijen waarmee de gemeente Harderwijk de samenwerking wenst aan te gaan voldoen ten minste aan de volgende kenmerken:
 - zij zijn rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid en zonder winstoogmerk en zijn statutair en feitelijk gevestigd in de gemeente Harderwijk;
 - zij dienen het maatschappelijk belang;
 - zij zijn aanjager en facilitator van de lokale energietransitie;
 - zij vertegenwoordigen een representatieve doelgroep binnen de gemeente Harderwijk die effectief kan bijdragen aan het lokaal vormgeven van de energietransitie-doelstellingen;
 - zij werken met vrijwilligers (wanneer de aard van hun activiteiten dit toelaat);
 - zij committeren zich aan het gemeentelijk beleid en de ambities met betrekking tot de energietransitie en inclusie en wensen daar samen met de gemeente Harderwijk invulling aan te geven binnen de kaders van voornoemd convenant.
3. *De overheid treedt vaak op als verbinder en bewaker van het proces, en monitort voortgang en inhoudelijke stappen, alsook het algemeen belang.* Bij de intensivering van de samenwerking door een samenwerkingsconvenant houdt de gemeente de regie op het proces en de monitoring. De partijen hebben gedeelde ambities, maar het is belangrijk dat het proces en de voortgang bewaakt blijft. De gemeente zal deze procesrol op zich nemen binnen de samenwerking om te borgen dat de samenwerking voldoende bijdraagt aan de gemeentelijke doelstellingen die zijn gesteld voor het belang van de bewoners en bedrijven van Harderwijk. Daarbij dient altijd het algemeen belang te worden gediend.



Figuur 1: samenwerkende overheid.

4. Doelen

De gemeente Harderwijk zet zich in voor minder energiegebruik en een duurzaam energiesysteem. Deze ambitie is ook het startpunt voor eventuele samenwerkingen op het gebied van de energietransitie. Op basis van de Omgevingsvisie Harderwijk 2040 werken we toe naar een energiesysteem dat past bij de Harderwijker samenleving. Een samenleving die in balans leeft met de omliggende natuur en de impact op klimaat en natuur heeft geminimaliseerd. Om dit te bereiken werken we samen op basis van vier pijlers:

1. *Energie efficiënter gebruiken en meer energie duurzaam opwekken*
Het is noodzakelijk dat we minder en efficiënter energie gaan gebruiken. Dit kan door meer na te denken of het noodzakelijk is en anders gebruik te maken van efficiëntere apparatuur. De energie



die we dan nodig hebben wekken we duurzaam en lokaal op. Om te zorgen dat we zo veel mogelijk zelfvoorzienend zijn als gemeente.

2. *Iedereen doet mee (inclusief)*

We creëren een beweging in de samenleving om dit te bereiken. We zorgen dat iedereen in de samenleving mee kan doen, bij kan dragen en kan profiteren (niet alleen financieel maar ook sociaal en een betere leefomgeving). De beweging moet het draagvlak en de acceptatie verhogen in de samenleving. Daarom zorgen we dat we laagdrempelig zijn, begrijpelijk communiceren en toegankelijk zijn voor iedereen.

3. *We doen lokaal, wat we kunnen doen.*

We zorgen ervoor dat we dingen die we lokaal kunnen regelen ook lokaal doen (binnen de mogelijkheden van de wetgeving). Dit geldt zowel voor het besparen van energie als de opwekking, transport, opslag en levering van duurzame energie. Hiermee houden we zelf de regie, de invloed en zeggenschap bij de Harderwijker samenleving.

4. *Voordelen worden lokaal verdeeld*

Alle projecten die we realiseren en activiteiten die we uitvoeren dragen bij aan het behalen van het doel en zijn niet gericht op het financieel profiteren. Dit betekent dat alles wordt gedaan zonder winst oogmerk.

5. Routekaart: fasering

Op basis van de gezamenlijk geformuleerde visie en de reeds uitgevoerde projecten ontstaan de contouren van een routekaart waarin de samenwerking tussen lokale partijen en gemeente Harderwijk gestructureerd en geïntensiveerd wordt. De volgende fasering is daarbij voorstelbaar.

Fase 1: Korte termijn (huidig)

Op de korte termijn wordt gewerkt aan de doelen in losstaande projecten. Dit gebeurt op de manier hoe het tot nog toe altijd ging. Solitaire projecten worden uitgevoerd door een of meerdere van de partijen om zo een bijdrage te leveren aan de doelen in de gemeente Harderwijk.

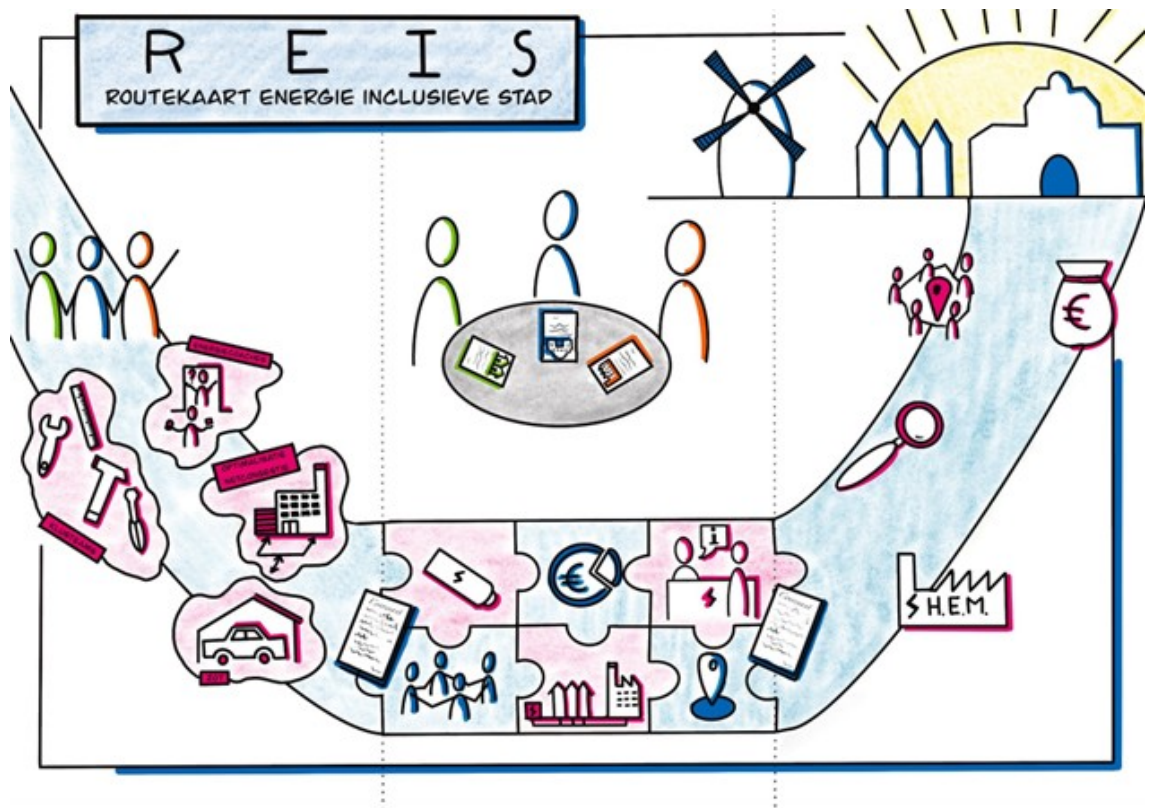
Fase 2: Middellange termijn (5 jaar)

Het aangaan van een samenwerkingsconvenant met als doel vanuit bestuurlijke en projectmatige samenwerking projecten in de energietransitie af te stemmen en zo mogelijk met elkaar uit te voeren. Voorwaarde is dat de projecten bijdragen aan de doelen van lokaal beleid. Voor deze fase wordt een convenant tussen partijen overeengekomen waarmee de samenwerking wordt gestructureerd.

Fase 3: Lange termijn (5 jaar en verder)

Tijdens fase 2 wordt onderzocht of verdere intensivering van de samenwerking naar de toekomst toegevoegde waarde heeft, al dan niet binnen een op te richten entiteit. Hierbij kan gedacht worden aan een Harderwijker Energie Maatschappij.

Samenwerking vindt uitsluitend plaats met inachtneming van de wettelijke kaders, waaronder de mededingingsregels, de aanbestedingsregels, de staatssteunregels en de gemeentelijke beleidskaders.



Aldus vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders d.d. 8 juli 2025.

*mevrouw F.H.W. de Jong
secretaris*

*de heer J. Joon
burgemeester*